

‘Voetballers zijn net roofdieren’

Met Senegal, Ecuador en Qatar in de groep van Oranje kunnen de achtste finales van het WK alvast met potlood in de agenda worden gezet. Daar loopt het Nederlands elftal hoogstwaarschijnlijk Engeland of Amerika tegen het lijf. Kees Jansma (75) is er echter niet gerust op dat we uiteindelijk ook de wereldbeker mee naar huis nemen. En daarnaast: ‘Er is meer dan voetbal alleen.’

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE ANP

K

Komende maandag openen we het toernooi en denkt iedereen: we worden wereldkampioen.

‘Of niet. Het Nederlands elftal is vaak genoeg met pek en veren vertrokken, zoals voorafgaand aan het EK in Polen en Oekraïne en de WK’s in Brazilië en Zuid-Afrika. In de uitzwaaiwedstrijd voor dat laatste toernooi verloren we zelfs nog Arjen Robben met een blessure. Hij sloot naderhand pas aan. Als je het mij vraagt, dan worden we dit jaar wederom geen wereldkampioen. Dat denk ik echt. Andere landen, waaronder veel Afrikaanse, zijn sterker, al kun je daar ook wel weer direct een vraagteken bij zetten als je ziet dat Engeland degradeerde uit de Nations League en Frankrijk daarin als voorlaatste eindigde. Dat is het leuke aan sport. Niets is zeker of te voorspellen.’

Het WK heeft toch een andere dynamiek waarbij elke wedstrijd een finale is?
‘Dat klopt. Nederland heeft natuurlijk een goede kans om de eerste ronde door te komen en dan kun je in zo’n toernooi groeien. Zo gaat dat, zeker nu. Maandag komen ze bij elkaar en een

week later spelen ze al hun eerste wedstrijd. Vooraf lang kneden, knoeien en kiezen is er dit keer niet bij. Daar moet je echt die, relatief makkelijke, groepswedstrijden voor gebruiken. Mijn angst is echter dat je Memphis Depay gaandeweg een keer moet missen vanwege zijn gebrek aan wedstrijdritme bij FC Barcelona. Het team is dan toch een slokkie minder. Echt geweldige vervangers hebben we daar niet voor. Louis van Gaal kan als coach natuurlijk wel iets, maar in de breedte zijn we niet sterk genoeg.’

De bondscoach moet toch ook twijfel kennen?

‘Het antwoord daarop is vrij simpel: nee. Die man is ongelooflijk optimistisch en haalt elke dag alles uit je. Als ik hem, ten tijde van mijn tien jaar als perschef bij Oranje, een simpel antwoord gaf, dan zei hij: “Dat is me te makkelijk. Ga maar nadenken over een echt antwoord.” Hij twijfelt simpelweg niet en weet dat ook over te brengen op zijn mensen. Niet alleen in gesproken woord, maar ook door zijn aanpak. Veel journalisten hebben daar geen notie van, omdat ze er niet dagelijks bij zijn. Ik had vroeger eveneens geen helder beeld van hem, tot ik een keer bij hem thuis kwam en zag dat hij toch heus niet achterlijk is. Hij overtuigt zijn ploeg met kennis en niet met gebral. Door dat laatste prikken jongens als Virgil van Dijk en Steven Bergwijn namelijk zo heen. Voetballers zijn net roofdieren. Zodra je je aanstelt en niet jezelf bent, dan hebben ze het door.’

En toch: de meeste spelers hadden aanvankelijk geen trek in een tweede keer Van Gaal.

‘Nee, tot je met hem werkt. Misschien is het wel een voordeel dat zijn termijn dit keer korter van duur is. Je ziet dat hij met beperkte tijd, minder dan de voorbereidingsperiode die hij normaal gesproken heeft, een sfeer aan het creëren is van: wij met z’n allen moeten het gaan doen. Continu verkondigen dat het team goed is, soms slecht speelt, maar wel discipline toont, ruzie maken met de pers, het weer goed maken met de pers. Erg vermoeiend voor anderen, maar zelf is hij dat nooit. Ook houdt hij bepaalde zaken binnenskamers, zoals die keeperskwestie met Tim Krul. Het verhaal gaat dat hij weigerde om te komen testen op penalty’s, maar ik heb begrepen dat Tim zelf tegen Louis heeft gezegd dat hij zich eerst maar eens op zijn rol bij Norwich City ging richten. Die extra inspanningen bij Oranje kon hij er even niet bij hebben. Eerlijk van hem, al denk ik dat Tim zelf wel beseft dat een WK voor hem er niet meer in zit. Die jongen zit in de nadagen van een lange carrière en moet maar zien hoe hij het in Engeland volhoudt. Van Gaal

zal dat echter nooit toegeven en zijn eigen verhaal blijven vertellen.’

Hoe hou je de focus in een groep tijdens een eindtoernooi?

‘Door zo nu en dan juist even helemaal van het voetbal weg te dwalen. Er is meer dan voetbal alleen. Zo bezochten we in 2012, op voorspraak van Hans Jorritsma, Auschwitz-Birkenau en kwam geschiedkundige Herman Pleij onze jongens daar een avond over voorlichten. Twee jaar eerder, in Zuid-Afrika, kwamen Erik van Muiswinkel, Najib Amhali en Ali B langs voor een gezellige avond en op een vrije middag bekeken we een film over de vrijlating van Nelson Mandela. Dat was voor velen echt een eyeopener. Het donkere personeel, dat met de rug tegen de muur wachtte om ons eten uit te serveren, hebben we er direct op een paar stoelen bij gezet. We vonden het zo vreemd dat zij dat anders niet konden zien.’

De selectie bezocht ook nog Robbeneiland.

‘Daar heb ik nog ruzie over gehad met de pers, omdat ik hen niet meldde dat we daarheen gingen. Ik kan me dat heel goed voorstellen, aangezien ik zelf ook al die sportjournaaltjes heb gemaakt en zo’n reportage prachtig zou zijn geweest. Het voelde echter beter om daar dit keer niet in mee te gaan, teneinde een soort promospot van Oranje op Robbeneiland te voorkomen. Maar wat denk je, net toen we bij de cel van Mandela stonden en uitleg kregen van een van zijn kompanen die daar had vastgezet, reed er een bus vol met Oranjesupporters binnen. “Hé, kijk nou! Van der Vaart! Van Persie! Holland! Holland!” klonk het. Dat wilde ik nu juist voorkomen. Toen zeiden de jongens ook: sorry, maar nu even niet. Vandaag even geen foto’s.’

En dan wordt het 11 juli, de finale tegen Spanje...

‘De avond ervoor ben ik met Bert van Marwijk een wijntje gaan drinken en keken we elkaar wel even verbijsterd aan. Daar zaten we dan: twee mannen uit Deventer en Amsterdam op het punt om de finale van het WK voetbal te gaan spelen. Als je het hebt over dat kleine jochie dat opgroeide op de Heggerankweg 103B en vol met mooie dromen zat, dan was dit er wel een waar ik tot op dat moment niet eens van had durven dromen. Er was geen hond te bekennen, de jongens lagen al op bed en in het hotel was het doodstil. De rust, de kalmte, de stilte voor de storm, wat was dit voor idioterie? In Nederland maakte men zich op voor een groot volksfeest, maar wij realiseerden ons dat niet zo. We zaten wekenlang, ver van huis, in een tunnel, waarin

we van training naar training, persconferentie naar persconferentie en wedstrijd naar wedstrijd leefden. Alles rondom zo’n sportief succes ontgaat je dan volledig. Tot half vier ’s nachts zijn we vervolgens diep in gesprek geraakt over kinderen, kleinkinderen en weet ik veel wat. Daarna vertrokken we naar bed, maar om zeven uur trok ik mijn pak alweer aan. Ik kon niet wachten, al hadden we nog een hele dag te gaan. Hugo Borst stuurde me tijdens dat toernooi een berichtje: “Vergeet niet te genieten.” Daar had hij volkomen gelijk in.’

Toen je in 2004 als perschef begon, sprak je over de start van het laatste deel van je werkende leven. We zijn achttien jaar verder. Je bent nog steeds vrij druk.

‘Toch klopt het wat ik zei. Het meeste zit erop, maar het zou erg onverstandig zijn om vanaf morgen ineens niets meer te doen. Het grote verschil met vroeger: ik heb geen eigen bedrijf meer, geen personeel, niemand om leiding aan te geven, oftewel: een hoop zorgen minder. Het moeten en de verplichtingen zijn eraf, waardoor de leuke dingen overblijven, zoals de komende twee jaar Europa League-wedstrijden commentariëren met Héléne Hendriks en Wim Kieft. Of wat te denken van mijn rol als rvc-lid bij FC Utrecht, waarvoor ik alle wedstrijden van Jong Utrecht en het eerste elftal zie? Dat is geen werk, dat is hobby. Iemand die elke ochtend met de bus naar de Hoogovens rijdt, die moet hard aan de slag.’

Klassieke hobby’s, zoals schilderen of tuinieren, zijn aan jou dus niet besteed?

‘Ik heb twee enorme linkerhanden die ik, als je mijn vrouw citeert, ook nooit getracht heb te gebruiken. Klusjes in huis laat ik aan onze buurman over, die is daar een stuk handiger in. Wel lees ik graag, kijk ik veel televisie en ben ik regelmatig in het theater te vinden. Het is tot op de dag van vandaag mijn grote wens om nog eens een keer spreekstalmeester in het circus te zijn. Elk jaar in december gaan we met een mannetje of 27 – vrouw, ex-vrouw, neefjes en nichtjes – naar Carré, zodat niemand zich met kerst verplicht voelt om per se langs te komen. Die avonden zijn altijd fantastisch, maar ik erger me wel dikwijls aan de spreekstalmeester van dienst. Zo ijzig, zo koud. Man, maak er toch wat van! We zitten daar niet voor niets helemaal opgedoft voor jullie klaar.’ ➤

NIEUWE REVU ONTMOET KEES JANSMA

Waar? Stadion Galgenwaard.
Wanneer? Op 26 september.
Waarom? Kees is sinds 1 augustus lid van de raad van commissarissen bij FC Utrecht. ‘Dit is een stabiele, ambitieuze club, waar onder leiding van de directie hard aan de toekomst wordt gewerkt. Ik hoop dat ik een – al is het misschien maar klein – steentje kan bijdragen aan de verwezenlijking daarvan. Vanmiddag zitten we weer bij elkaar, dus hier afspreken leek me wel zo praktisch.’
Even later komen we elkaar nogmaals tegen, in het Scheveningse Circustheater na afloop van de musical *Aladdin*. Kees: ‘Tja, ik ben een theaterliefhebber en deze wilden de kleinkinderen graag zien. Maar daar vertel ik in ons interview alles over, toch?’

‘Louis van Gaal kan als coach natuurlijk wel iets, maar in de breedte zijn we niet sterk genoeg’

‘Het is tot op de dag van vandaag mijn grote wens om nog eens een keer spreekstalmeester in het circus te zijn’

Waar bedank je op deze leeftijd wel voor?

‘Mijn vader adviseerde me op zijn sterfbed om niet te vroeg te stoppen met werken. Ik kom uit een heel werkzame familie, maar toen pa zijn bedrijf verkocht en stopte, viel hij in een diep, zwart gat. Het grote niks doen leek hem aanvankelijk wel wat, maar daar kwam hij snel van terug. Ook in mij zit een bepaalde onrust die er maar niet uitgaat en daarom blijf ik bezig. Wel

kom ik er zo langzamerhand achter dat ik sommige dingen niet meer moet doen. Voor Amazon heb ik bijvoorbeeld net zes afleveringen met zes interviews van een uur met oud-voetballers opgenomen: Louis van Gaal, Khalid Boulahrouz, Rafael van der Vaart, Dirk Kuijt, Giovanni van Bronckhorst en Dick Advocaat. Heel leuk om te doen, maar tegelijkertijd een zware verplichting. Je moet die gesprekken stuk voor stuk goed voorbereiden en dat vreet veel tijd en energie. Het monteren van die docuserie laat ik bijvoorbeeld al aan anderen over. Ik wil niet meer uren opgesloten in zo’n hok zitten. Het slokt me te veel op. Bovendien zijn er mensen die er beter in zijn dan ik.’

Heb je er ooit aan moeten wennen dat, door je bekendheid, de rollen ook weleens worden omgedraaid en jijzelf geïnterviewd wordt?

‘Zelf geïnterviewd worden is soms ridicuul. Dat heeft niets met bescheidenheid te maken, maar ik besef dat programma’s elke dag gasten moeten hebben. Toen ik in 1976 met televisie begon, was er nog geen sprake van talkshows. Nu heb je er dagelijks meerdere. Ik relativiseer dat nu dus sterk. Nico van der Zwet Slotenmaker, de *Telegraaf*-man naast wie ik altijd op de tribune van Wimbledon zat, leerde me: “Voor wie we ook schrijven: het is do-re-mi-fa-sol, weer een blaadje vol.” En hij kon echt goed schrijven. Dat is dus ook bij die talkshows zo. Je kunt erop wachten dat ze je gaan bellen, ook al zeg je tien keer dat je geen zin meer hebt. De tijd dat ik het geweldig spannend vond om herkend te worden ligt achter me. Zoals met alles, gaat ook daar de sjeu wel een keer vanaf. Gaat nu de telefoon, dan weet ik dat ik simpelweg aan de beurt ben in de klapper. Redacties hebben een voetbalonderwerp en kijken bij de J van Jack van Gelder. Kan hij niet, dan gaan we door naar de K van Kees. Persoonlijk ben ik een beetje afgeknapt op al die praatprogramma’s. Ik schuif alleen nog aan als ik me vooraf ook een beetje kan inlezen over de andere gasten en onderwerpen en daarover, als ik dat zo voel, mag meepraten.’

Is voetbal altijd je speerpunt geweest?

‘Mart Smeets noemt mij, in ons deze maand te verschijnen boek *Nabeschouwing*, “Kees van het voetbal”. We vatten het idee om elkaar tijdens de coronapandemie brieven te schrijven en deze vervolgens te bundelen. Toen de lockdowns voorbij waren, ging dat over in ontmoetingen bij elkaar thuis. Ik sloeg gelijk aan op zijn opmerking, want ik heb toch wel meer gedaan dan voetbal alleen? Hij is echter niet de enige. Als mensen me bij een hockeywedstrijd

zien, moet ik ook voortdurend uitleggen dat mijn zoon keept en ik sinds 1976 alle hockeytoernooien in het buitenland volg. Ik heb een obsessieve interesse in sport in het algemeen. Het irriteert me dat ik dat steeds weer moet uitleggen. Toen ik chef werd bij de NOS, wilde ik meer doen dan voetbal alleen, maar daar was ineens dat succesvolle team van Oranje in 1988. Men linkte mij daardoor al snel voornamelijk aan voetbal.’

Hoe trok je het breder?

‘Alleen sportverslaggever zijn bij avondjes NEC-NAC was me te dun. Daarom ben ik ook leiding gaan geven. Of ik dingen anders had moeten doen? Het is niet zo dat ik twijfelend door het leven strompel, maar dat vraagstuk kwam inderdaad bij alles wat ik heb gedaan voorbij. Ik vond Mart een begenadigd presentator die heel natuurlijk oogde en het allemaal vanuit zichzelf beheerste. Ik heb altijd heel hard moeten werken om überhaupt voor een camera te durven. Sommige uitzendingen hadden wel een onsje beter gekund. Ik ging er niet zwaar onder gebukt, of zo, maar ik dacht er wel continu aan. Het enige devies daarbij was: hard doorwerken. Niets half doen, maar altijd vol overgave. Zonder dat lukt het niet.’

Als chef heb je mensen mogen aannemen, maar ook moeten ontslaan...

‘Tegen Jean Nelissen heb ik ooit moeten zeggen dat hij niet naar de Tour de France mocht en ik een alternatief pakket voor hem ging samenstellen. In de Tour-organisatie zaten wat mensen die hem er niet bij wilden hebben, maar ik als chef moest hem dat vertellen. Dat werd een moeilijk en pijnlijk gesprek waarin ik langzaam naar die boodschap toe sprak. Van Louis van Gaal leerde ik later dat dat helemaal verkeerd is. Ik zat er eens bij toen hij Klaas-Jan Huntelaar moest teleurstellen en hij besloot dat nieuws – Huntelaar stond wissel in plaats van in de basis – zo kort en direct mogelijk te brengen. Na afloop kun je, indien gewenst, toelichten, maar stel je voor dat je eerst heel lang gaat uitleggen hoe je ertegen aankijkt, weet jij dan over een paar maanden nog wat je gezegd hebt? Louis zei: “Jij speelt niet, want je bent niet goed genoeg. Klaar.” Onaangenaam, maar duidelijk. Je weet waar je aan toe bent. En dan vlak voordat die gasten de kamer weer uitliepen, Louis weer: “Begrijp je me? Dat is fijn. Nu mag je nog mijn ongelijk bewijzen. Prettige dag.” Ik vroeg hem laatst of hij nooit wakker ligt van beslissingen. Louis: “Jawel, maar voordat ik in slaap val, kom ik uiteindelijk toch weer tot de conclusie dat ik het juiste gedaan heb.”’

Een totaal andere aanpak dan die van jou.

‘Toen wel. Een van mijn slechte eigenschappen is dat ik altijd wil uitleggen waarom ik iets of iemand niet goed vind, het onbegrip in de ogen wil wegnemen en na afloop ook nog hoop dat diegene het met me eens is. Terwijl hij of zij dan alleen maar denkt: lul, je serveert me gewoon af! Bij Canal Plus nam ik ooit een van mijn betere vrienden, de zoon van oud-*Parool*-hoofdredacteur Herman Sandberg, aan, om ’m kort daarna alweer te moeten ontslaan. Er moest hevig worden bezuinigd bij die zender en ik heb echt moeten vechten bij de directie om er bij de sportafdeling zo min mogelijk mensen uit te flikkeren. Ze kwamen met het voorstel: *last in first out*, en daar ben ik mee akkoord gegaan. Jan kon mijn bloed uiteraard wel drinken. Naderhand heb ik hem meegenomen naar Londen voor een voetbalwedstrijd en een etentje om het hem nog eens rustig uit te leggen. Een prettig gesprek, al bleef hij het oneens met mijn beslissing. Eentje waar ook ik het heel moeilijk mee heb gehad. Jan Timmer van Philips ontsloeg in die tijd op één dag 1500 mensen en vond dat veel makkelijker. “Jij trekt je het ontslag van tien mensen aan. Niet doen, dat is veel te zwaar,” zei hij me. Tja, ik zit nu eenmaal anders in elkaar.’

Ben je zelf weleens ontslagen?

‘Direct bij een van mijn eerste banen. Ik was net getrouwd en werkte bij Spaarnestad voor het tijdschrift *1-0*. Ruud Bonewit was mijn baas. Laag salaris en een huurflatje van 300 gulden in de maand. Een periode die me nog helder voor de geest staat. Pal voor kerst ontving ik van de directie een groot bloemstuk met een kaartje: “We zijn blij met je jeugdige enthousiasme. Ga zo door!” Kun je mooier het jaar uitgaan dan dat? Twee dagen later werd ik er vervolgens uitgesmeten. Er volgde niet eens een ontslaggesprek. Ik weet nóg niet waarom. Waarschijnlijk vond de hoofdredacteur me toch niet goed genoeg. Ik raakte in paniek en nam contact op met de NVJ, de Nederlandse Vereniging van Journalisten, waar ik toen net lid van was. Zij hebben er gelukkig nog een jaar aan salaris voor me weten uit te slepen. Deze gang van zaken kon natuurlijk niet. Het was even schrikken, maar heeft me wel weerbaar gemaakt.’ ✕